

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امنیت شهری و توسعه پایدار

پانزدهمین همایش ملی امنیت شهری و توسعه پایدار

نائب:

مریم قالوچ

مہتاب امرایی

پروین دانشور

آرش قربانی سپهر

World Assembly of Silk Road Cities
مجمع جهانی شهرهای پهنه ابریشم

نشر آکادمیک
ACADEMIC PRESS

تهران ۱۳۹۹

مقدمه‌ای بر کتاب «امنیت شهری و توسعه پایدار» با نگاهی به جایگاه مدیریت شهری در چشم‌انداز شهرهای آینده»

از: دکتر مسعود نصرتی

قائم مقام سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های وزارت کشور

و رئیس مجمع جهانی شهرداران جاده ابریشم

امروزه بخش اعظمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند و این افزایش جمعیت در دهه‌های بعدی ادامه خواهد یافت. لذا، شهرها اگر به خوبی برنامه‌ریزی و مدیریت شود، می‌تواند مکان‌های خوبی برای زندگی شهروندان باشند، اما بسیاری از تحولات شهری باعث ایجاد تخریب محیط زیست و در نهایت منجر به مشکلاتی مانند «جزایر گرمایشی شهری، جاری شدن سیل، آلودگی هوا» شده است. علاوه بر آن، بحران‌های دیگری از جمله: «افزایش تقاضا برای انرژی، آب، آموزش، مراقبت‌های بهداشتی، مسکن، حمل و نقل، خدمات عمومی، مهاجرت، ترافیک» در شهرها وجود دارد که مدیریت شهری کارآمد و متخصص مشارکت شهروندان و نخبگان می‌تواند به کاهش و کنترل آن کمک شایان توجهی کند.

در این بین اگر چه برنامه‌ریزی در دسترس همه است اما ساکنان شهری در شهرهای برنامه‌ریزی شده در مقایسه با روستاییان از دسترسی به فرصت‌های شغلی، مرشد‌ها، بهداشت، آموزش و خدمات عمومی بیشتری برخوردار هستند. از این رو، تعدادی از این شهرها، ایده‌های نوآورانه‌ای را برای مدیریت کارآمد شهری در مسیر پایداری و حل بحران‌های شهری به اجرا گذاشته‌اند. با این حال، شهرها اگر به سمت پایداری طراحی شوند، از پتانسیل بالایی برای جلوگیری و برطرف کردن بحران‌ها برخوردار خواهند بود، این شهرها با داشتن مدیریت کارآمد، می‌توانند به شهروندان و زندگی نسل‌های آینده کمک کنند.

بر این بنیاد، طراحی چارچوبی برای برنامه‌ریزی شهری در راستای تحقق اهداف «کاهش فقر و جرم شهری، بهبود شرایط محیط زیست و ارتقاء بهره‌وری اقتصادی شهرها»، نیازمند مجموعه‌ای از ابزارهای برنامه‌ریزی شهری است. لذا، پایداری این ابزارها حاصل یک روش جامع برای تولید، ثبت، تجزیه و تحلیل، ارتباط اطلاعات مورد نیاز در مراحل مختلف برنامه‌ریزی خواهد بود. از این رو، کتاب حاضر می‌تواند برنامه‌هایی در اختیار مدیران شهری در جهت به-زیستن شهروندان و ایجاد شهرهای پایدار قرار دهد. همچنین نویسندگان کتاب حاضر چشم‌اندازی از آنچه ممکن است در آینده شهرها به نظر برسد را تشریح می‌کنند.

در نهایت مسئله مهم در «چشم‌انداز آینده شهرهای ایران» این است، «چگونه شهرها را مدیریت کنیم» که نویسندگان کتاب در این زمینه ایده و برنامه‌های مناسبی ارائه داده‌اند. ارتقاء فرآیندهای مشارکتی برای توانمندسازی شهروندان، تولید فضاهای با کیفیت و توسعه عادلانه فضای شهر از جمله ایده‌های اصلی نویسندگان برای مدیریت شهرها به منظور شکل‌گیری شهرهای پایدار و سالم در شهرهای ایران است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱۳
فصل اول: امنیت در فضاهاى شهری	۱۵
مقدمه	۱۵
امنیت	۱۸
مفهوم امنیت	۱۸
ابعاد و انواع امنیت	۱۹
امنیت شهر	۲۱
مفهوم امنیت شهری	۲۱
عوامل مؤثر بر امنیت در فضاهاى شهری	۲۶
Gis و امنیت شهری	۲۷
برنامه‌ریزی و امنیت شهر	۳۰
طراحی شهری و امنیت شهری	۳۲
عوامل اجتماعی- فرهنگی و امنیت شهری	۳۵
عوامل اقتصادی و امنیت شهری	۴۰
عوامل سیاسی و امنیت شهری	۴۳
عوامل محیطی و امنیت شهری	۴۴
منابع طبیعی و امنیت شهری	۴۶
بلایای طبیعی و امنیت شهری	۴۹
مسائل بهداشتی و امنیت شهری	۵۲
مورفولوژی شهرها و امنیت شهری	۵۴
زیرساخت‌های شهری و امنیت شهری	۵۵
رشد فناوری‌های هوشمند و دیجیتال و امنیت شهری	۵۶
کامیابی شهرها؛ ساختن شهری امن و سالم	۵۸
جمع‌بندی فصل	۵۹

فصل دوم: توسعه پایدار و پایداری شهرها (توسعه عادلانه فضای شهر)	۶۱
مقدمه	۶۱
توسعه	۶۴
مفهوم توسعه	۶۴
سطح توسعه یافتگی	۶۵
توسعه پایدار	۶۷
مفهوم توسعه پایدار	۶۷
اهداف توسعه پایدار	۷۳
مفهوم توسعه پایدار شهر	۷۵
شاخص‌های توسعه پایدار شهری	۷۸
پیش‌فرض‌های نظریه توسعه پایدار شهری	۸۰
ملاک‌ها و معیارهای شهر پایدار	۸۱
رابطه بین توسعه پایدار و توسعه شهری	۸۳
توسعه عادلانه فضای شهر (راه‌حلی برای تشاد و سایر کشورهای شهباز)	۸۵
جمع‌بندی فصل	۸۹
فصل سوم: چشم‌انداز شهرهای آینده	۹۱
مقدمه	۹۱
مفهوم شهر از دیدگاه متخصصان	۹۳
انواع اشکال شهری	۹۴
شهر فشرده	۹۶
شهر گسترده	۹۹
شهر سالم	۱۰۰
شهر اکولوژیک	۱۰۵
شهر سبز (بام سبز)	۱۰۶
شهر هوشمند	۱۱۲
شهر پایدار	۱۱۴

۱۱۵	شهر خلاق
۱۱۸	شهر مرزی پایدار
۱۲۰	چالش‌ها و پیامدهای رشد شهرنشینی
۱۲۷	ابعاد حاشیه‌نشینی
۱۳۱	شهرهای آینده، گامی برای زیست‌پذیری
۱۴۲	افزایش انتشار برخی از آلاینده‌های کلان‌شهرها بر اثر تغییرات اقلیمی
۱۴۲	آتش‌سوزی جنگل‌ها ناشی از تغییرات و افزایش آلودگی هوای کلان‌شهرها
۱۴۴	مهاجرت و افزایش آلودگی هوای کلان‌شهرها
۱۴۶	افزایش معیت و افزایش آلودگی هوا در کلان‌شهرها
۱۴۶	الف) به خطر افتادن سلامتی انسان ساکن در کلان‌شهرها بر اثر تغییرات اقلیمی
۱۴۸	ب) وارونگی در کلان‌شهرها به عنوان یک پیامد تغییرات اقلیمی
۱۴۹	ج) شکل‌گیری رابره در کلان‌شهرها
۱۵۱	چشم‌انداز شهرهای آینده
۱۵۵	جمع‌بندی فصل
۱۵۷	فصل چهارم: شهرها چگونه مدیریت سرانه (یا نه) می‌شوند؟ (جایگاه مدیریت شهری)
۱۵۷	مقدمه
۱۶۰	شهروند مشارکت‌پذیر (عامل اصلی پایداری شهرها)
۱۶۲	شهروندی و حقوق شهروندی
۱۶۴	چستی و ویژگی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد
۱۷۰	نقش تاریخی سازمان‌های مردم‌نهاد در جوامع مدنی
۱۷۴	حکمرانی شایسته شهری
۱۷۸	سازمان‌های مردم‌نهاد؛ الگویی برای حکمرانی شایسته در مدیریت شهری
۱۸۵	مدیریت شهری
۱۹۰	وظایف نوین مدیریت شهری
۱۹۱	اهداف مدیریت شهری
۱۹۳	جایگاه مدیریت شهری در هزارهٔ نوین

۱۹۵	چالش‌های آینده برنامه‌ریزی شهری و مدیریت شهری در شهرهای توسعه نیافته
۱۹۸	جایگاه مدیریت شهری در ارتقاء حقوق شهروندان
۲۰۳	پیشینه مدیریت شهری در ایران
۲۰۳	الف) مدیریت شهری در ایران پیش از اسلام
۲۰۷	ب) مدیریت شهری در ایران بعد از ورود اسلام
۲۱۱	ج) مدیریت شهری در ایران بعد انقلاب مشروطه تا وقوع انقلاب اسلامی
۲۱۴	د) مدیریت شهری در ایران بعد انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ تا امروز
۲۱۸	چالش‌ها- مدیریت شهری در ایران
۲۲۱	نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار و امنیت شهری در ایران
۲۳۱	جمع‌بندی فصل
۲۳۳	منابع و مآخذ

